

Міністерство освіти і науки України

Державна наукова установа «Інститут модернізації
змісту освіти»

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди

Установа адукацыі «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М.
Машэрава»

Гістарычны факультэт

Кіровоградський державний педагогічний університет

імені Володимира Винниченка

Київський університет імені Бориса Грінченка

**Актуальні проблеми методики навчання
історії, правознавства та суспільствознавчих
дисциплін**

Випуск 8

Харків – 2016

5. Єрмоленко А. Роль візуальних джерел інформації у формуванні інформаційної компетентності учнів на уроках історії/ А.Єрмоленко //Історія та суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2015. – № 6. – С.20 – 25.
6. Комаров Ю. Методи роботи з візуальними джерелами/ Ю. Комаров // Доба. – 2004. – №2. – С. 15–19.
7. Комаров Ю. Історія епохи очима людини. Україна та Європа у 1900-1939 роках: Навч. посіб. для 10 кл. загальноосвіт. шк. / Ю.Комаров. – К.: Генеза, 2004. – 256 с.
8. Малес Л. Образний ряд усної історії. Феномен фотографії/Л. Малес // Схід/Захід. Схід-Захід: Історико-культурологічний збірник.

– Випуск 11-12. Усна історія в соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень / За редакції Володимира Кравченка та Гелінади Грінченко. – Харків: ТОВ «НТМТ», 2008. – С.77-83[Електронний ресурс]// Режим доступу:

https://keui.wordpress.com/2010/12/29/shid_zahid_11_12/ - Назва з екрану.

9. Мокрогуз О. П. Навчити "прочитувати" фотографії/О. Мокрогуз // Історія в школах України. – 2004. – №8. – С. 27 –31.
10. Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х -середина 1950-х рр.). У 2-х книгах, 3-х частинах. – Кн. 1, ч. 1–2 / Відп. ред. В.М. Даниленко. – Київ: Інститут історії України НАН України, 2010. – С.49 –73.

УДК 373.5.091.39:94

Путрик О.А., студентка IV курсу історичного факультету Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

РОЛЬОВА ГРА НА УРОКАХ ІСТОРІЇ (НА ПРИКЛАДІ ТЕМИ «ПОЧАТОК ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ»)

У роботі проаналізовано досвід використання методики рольової гри на прикладі уроку з всесвітньої історії у 11 класі на тему «Початок Другої світової війни».

Актуальність даної теми полягає у тому, що наш час вимагає від педагога бути весь час у науковому, методичному та

творчому пошуку, викликає гостру потребу у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу, пошуку нових форм, які б

допомагали зацікавити дітей, розвивати їх інтелектуальний та творчий потенціал. Зацікавити їх з кожним роком стає все важче. Тому на сучасному етапі розвитку наук дуже гостро стоїть питання вивчення впливу нетрадиційних форм роботи на уроці для формування всебічно розвинутої особистості.

За сучасних умов учителі прагнуть розробити нові форми проведення навчальних занять, вийти за рамки шаблону. Можна виділити такі групи нестандартних уроків:

1. Уроки у формі змагань та ігор: конкурс, турнір, естафета, дуель, КВК, ділова гра, рольова гра, кросворд, вікторина.
2. Уроки, засновані на формах, жанрах і методах роботи, відомих у суспільній практиці: дослідження, аналіз першоджерел, коментар, інтерв'ю, репортаж, рецензія.
3. Уроки, що нагадують публічні форми спілкування: прес-конференція, аукціон, бенефіс, мітинг, регламентована дискусія, панорама, телепередача, телеміст, діалог, усний журнал.
4. Уроки-фантазії: урок-казка, урок-сюрприз, урок ХХІ століття, урок «Подарунок від Хоттабича» та ін.
5. Уроки, засновані на імітації діяльності установ та організацій: слідство, вчена рада та ін.

Вчитель, проводячи нестандартні уроки, прагне урізноманітнити життя школяра, викликати інтерес до пізнавального спілкування, до уроку, школи; задовольнити потребу дитини в

розвитку інтелектуальної, мотиваційної, емоційної та інших сфер [2,с.61-62].

Одним з основних прийомів на уроках історії є рольова гра. Під час розігрування ролей вивчаються різноманітні факти, точки зору. Застосовуються різні форми проведення рольової гри (історичні суди чи прес-конференції, «круглі столи» чи театралізовані вистави). Завдання вчителя при підготовці до проведення заняття полягає в якнайширшому і всебічному розгляді даної проблеми з використанням інформації, доступної учням. Учитель не тільки не дає готових відповідей, але й не повинен вимагати від учня приєднатися до однієї з точок зору, натомість останній має спрямовуватися у бік вироблення власної позиції. Дуже ефективним є прийом, коли учні після переконання своїх опонентів спробують піддати критиці власні погляди. Відтак, рольова гра – це невелика п'єса, яка ставиться учнями, а в основі лежить імпровізація [1,с.172].

Пропонуємо Вашій увазі урок історії з елементами рольової гри на тему «Початок Другої світової війни». Підготовка до уроку. Учні варто попередити заздалегідь, що вони були підготовленими для того, щоб залучити якомога більше учасників до гри, вчитель розподіляє між учнями ролі, які вони гратимуть. Кожен учень представлятиме інтереси однієї з країн-учасниць, відповідатиме на запитання відповідно до ролі. Це можна зробити демократичним

методом жеребкування. Визначаються основні ролі: Німеччина, СРСР, Польща, Фінляндія, Данія, Норвегія, Бельгія, Голандія, Велика Британія, Франція та інші.

Перелік питань, що розглядаються, включає: 1) Причини та періодизація Другої світової війни; 2) Інтереси країн – учасників війни; 3) Радянсько-фінська війна; 4) Німецька окупація країн. Кожен учень-учасник працює над вказаними питаннями відповідно до інтересів і поглядів тієї країни, яку він представляє.

Мета уроку: визначити причини, характер Другої світової війни, проаналізувати умови мирних договорів Німеччини та її союзників; аналізувати процес формування антигітлерівської коаліції.

Організаційний момент. До початку уроку приготувати «робочімісця». Оптимальним варіантом буде розташування парт колом, щоб учасники могли бачити обличчя одне одного. Ті учні, які не беруть участь в інсценуванні, сидітимуть позаду і відображатимуть роль преси, яка має висвітлити події Другої світової війни найбільш повно і детально, але водночас акцентуючи увагу на основних важливих моментах. Таким чином, усі присутні учні будуть залучені до роботи.

Хід уроку. Учителю надається роль модератора у даній грі. Він повідомляє мету уроку, озвучує питання, які мають бути розглянуті та запрошує до круглого столу учасників зібрання. Під час

розгляду першого питання «Причини та періодизація Другої світової війни» всі учасники по черзі відповідають на нього.

Під час розгляду другого питання «Інтереси країн – учасників війни» учні, відповідно до обраної країни формулюють власні інтереси. У разі необхідності вчитель коригує і спрямовує їх так, щоб вони якнайчіткіше розкрили дійсні мотиви та інтереси країн-учасниць. Бажано аби у ході гри були змістовно розкриті такі тези: Німеччина прагнула розгромити Радянський Союз, створити нову колоніальну систему в Африці, на Близькому Сході; Італія бажала перетворити Середземне море в Італійське озеро, підпорядкувати собі країни Балканського півострова і Близького Сходу, частину Східної і Північної Африки; Японія мала намір захопити Китай, частину СРСР, Бірму, Індонезію, Філіппіни та інші країни в басейні Тихого океану; прагнула світового панування тощо. Учні-журналісти після розгляду кожного з запитань конференції можуть задавати уточнюючі запитання учасникам та вчителю для того, щоб якомога достовірніше подати інформацію на розгляд громадськості.

Наступні питання розглядаються за подібною схемою. Після розгляду всіх питань модератор підводить підсумки роботи та дає домашнє завдання.

Таким чином, рольові ігри розвивають пізнавальний інтерес, активізують розумову діяльність, позитивно впливають на емоційну

атмосферу в учнівському колективі. За їх допомогою формуються спостережливість, уміння робити висновки, зіставляти й порівнювати окремі факти. Під час гри учні краще засвоюють матеріал, вчаться застосовувати набуті знання у нових ситуаціях.

В статті проаналізовано опыт использования методики ролевой игры на примере урока по всемирной истории в 11 классе по теме «Начало Второй мировой войны».

Джерела та література

1. Боровець Д. Рольова гра на уроках історії (на прикладі теми «Паризька мирна конференція 1919

– 1920 рр.») / Д. Боровець // Проблеми дидактики історії. – 2014. – №5. – С.171 – 175.

2. Левітас Ф. Л. Методика викладання історії. Практикум для вчителя / Ф. Л. Левітас, О. О. Салата. – Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 94с.

3. Ладиченко Т.В. Всесвітня історія: Підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл (рівень стандарту, академічний рівень). – К.: Грамота, 2011. – 224с

УДК 372.2

Савченко Г.І., кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри суспільно-правових наук і менеджменту освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ШКОЛЯРІВ

В даній роботі розглянуто питання правового виховання школярів у сфері сучасного розвитку екологічного права України. Акцентовано увагу на динамічності розвитку суспільних відносин у сфері екологічного права та його взаємодії зі школярами.

Ключові слова: *галузь екологічного права, екологія, школярі, екологічні відносини, захист навколишнього середовища, законодавство.*

Провідну роль в реалізації сталого розвитку, в становленні екологічної культури грає загальноосвітня школа, де формуються основи світогляду, відбувається активне становлення ціннісно-сміслової сфери особистості, засвоєння на практиці екологічних норм і вимог.

Сучасний погляд екологічного права спрямував вектор інтенсивних наукових пошуків у напрямку дослідження новел правового регулювання окремих видів суспільних відносин у галузі екології. У наш час глобальна екологічна загроза стала усвідомлюватися суспільством. Вона сьогодні вважається в усьому